

Ársskýrsla Heilbrigðiseftirlits Hafnarfjarðar- og Kópavogssvæðis 2014

Heilbrigðisnefnd var þannig skipuð eftir sveitarstjórnakosningar:

Aðalfulltrúar:

Jón Haukur Ingvason formaður
Hörður Svavarsson varaformaður
Jón Bjarni Þorsteinsson
Fjölur Sæmundsson
Svava Hrönn Guðmundsdóttir
Gnýr Guðmundsson

Varafultrúar:

Svanur Grjetarsson
Hlini Melsteð Jóngeirsson
Ingibjörg Hauksdóttir
Árni Stefán Jónsson
Margrét Júlía Rafnsdóttir
Bryndís Skúladóttir

Heilbrigðisnefnd var þannig skipuð til sveitarstjórnarkosninga:

Aðalfulltrúar:

Gísli Ó. Valdimarsson formaður
Steingrímur Steingrímsson varaformaður
Jón Bjarni Þorsteinsson
Margrét Halldórsdóttir
Guðmundur Sigurðsson
Gnýr Guðmundsson
Gísli Gíslason

Varafultrúar:

Sigmundur Halldórsson
Þór Ásgeirsson
Ingibjörg Hauksdóttir
Þórir Bergsson
Gísli Gunnarsson
Bryndís Skúladóttir
Richard Hansen

Hafnarfjarðarbær og Kópavogsbær tilnefna formann og varaformann til tveggja ára í senn samkvæmt samstarfssamningi um heilbrigðiseftirlitið.

Heilbrigðisnefnd ber að vinna að bættu heilbrigðiseftirliti á svæði sínu, annast fræðslu fyrir almenning og efla samvinnu við önnur yfirvöld og aðila sem vinna að þessum málum. Með vísun til þessara markmiða er eftirlit, vöktun og fræðsla grunnþættir sem unnið er út frá í þverfaglegu starfi. Fjárhagsáætlun og eftirlitsáætlun mynda ramma um starfsemi hvers árs en jafnframt er unnið að viðfangsefnum sem heilbrigðisnefnd ákveður til lengri eða skemmri tíma.

Heilbrigðisnefnd hélt 11 fundi á árinu. Samkvæmt fundagerðum voru bókaðir 454 dagskrárliðir. Einstök mál koma til umræðu á fleiri en einum fundi og um fjórðungur mála tengjast fleiri en einum málaflokki. Í eftirfarandi töflu hafa dagskrárliðir verið greindir samkvæmt fjórum helstu málefnaflokkum sem starfsemin tekur til.

Almenn mál um hollustuhætti, gæluðyráhalð, tóbaksvarnir o.þ.h.	187
Matvælamálefni	169
Umhverfis- og skipulagsmál	157
Rekstur heilbrigðiseftirlitsins og stjórnsýsla	30

Fækkun mála frá fyrri árum er varðandi málaflokkinn almenn hollustumál með tilkomu efnalaga nr. 61/2013, sem færðu eftirlit með eiturefnum, hættulegum efnum og snyrtivörum frá heilbrigðisnefndum.

Í lok árs 2014 voru um 1400 fyrirtæki, stofnanir eða starfsemi sem lúta ber reglubundnu eftirliti. Af þeim fengu 773 aðilar eftirlitsheimsóknir á árinu 2014. Tíðni opinbers eftirlits skal vera regluleg og taka mið af áhættu og niðurstaðna úr eftirliti og vera samkvæmt eftirlitsáætlunum. Eftirlitsáætlun ársins gerði ráð fyrir um 1280 eftirlitsferðum tengdum þeim rekstri sem til staðar var í árslok. Farnar voru 1355 eftirlitsferðir til umræddra 773 aðila. Til viðbótar var farið í 179 eftirlitsferð á árinu vegna starfsemi þar sem eftirlit er ekki reglubundið eða í ljós kom að starfsemin var annað hvort hætt, starfsemin hafði breyst á þann veg að eftirlit átti ekki lengur við eða starfsemin hætti síðar á árinu. Fjöldi slíkra fyrirtækja eða starfsemi kemur ekki fram í lokatölu ársins um fjölda fyrirtækja, stofnana og starfsemi. Auk þess voru eftirlitsferðir vegna vöktunar umhverfis af ýmsu tagi, kvartana s.s. vegna umgengni á lóðum, sóttvarnaundanþága og skoðunar á íbúðarhúsnæði.

Ýmis starfsemi s.s. í matvælavinnslu og dreifingu, atvinnurekstri sem valdið getur mengun og þjónustustarfsemi, samkvæmt nánari skilgreiningum, á að hafa starfsleyfi frá viðkomandi heilbrigðisnefnd og sækja skal um starfsleyfi áður en starfsemi hefst. Fyrirtæki og starfsemi getur einnig verið eftirlitsskyld án þess að þurfa starfsleyfi. Starfsleyfi sem heilbrigðisnefnd veitir voru 1247 í árslok og 94 starfsleyfi til viðbótar voru í vinnslu. Tæplega 95% eftirlitsskyldrar starfsemi er þannig með leyfi eða starfsleyfi í vinnslu. Einn mælikvarði á virkni stjórnáslu og eftirlits er sá fjöldi fyrirtækja, stofnana og starfsemi sem eru með sín starfsleyfismál í lagi eða í vinnslu á hverjum tíma. Ýmsar ástæður eru fyrir því að öll fyrirtæki sem eru starfsleyfiskyld hafi ekki gild starfsleyfi. Hjá atvinnurekstri sem valdið getur mengun er oft um óstöðuleika í rekstri að ræða eða því við borið að starfsemin falli ekki að skilgreiningu reglugerðar um atvinnurekstur sem valdið getur mengun.

Hér á eftir verður gerð nánari grein fyrir eftirlitsstörfum, umhverfisvöktun og öðrum störfum heilbrigðiseftirlitsins. Þau flokkuð eins og hægt er í fjóra aðal málaflokka, matvæli, hollustuhætti, mengunar- og umhverfismál og stjórnun heilbrigðiseftirlitsins.

Matvælaeftirlit

Um málaflokkinn gilda lög nr. 93/1995 um matvæli með síðari breytingum og reglugerðir settar samkvæmt þeim. Tilgangur laganna er að tryggja svo sem kostur er, gæði, öryggi og hollustu matvæla og að merkingar og aðrar upplýsingar um þau séu réttar og fullnægjandi. Matvælafyrirtæki er skilgreint hvert það fyrirtæki eða einstaklingur sem rekur starfsemi í tengslum við framleiðslu, vinnslu eða dreifingu matvæla á einhverju stigi, hvort sem það starfar í ágóðaskyni eður ei og hvort sem það er einkarekið eða opinbert fyrirtæki.

Alls voru 103 umsóknir um starfsleyfi teknar til umfjöllunar:

- 67 umsóknir voru fyrir nýja starfsemi.
- 27 umsóknir voru vegna eigendaskipta, endurnýjunar eða breytinga á rekstri.
- 10 umsóknir voru vegna tímabundinnar starfsemi.

	Garðabær	Hafnarfjörður	Kópavogur	Alls
Framleiðsla og pökkun	2	7	3	12
Verslanir og vörugeymslur	10	14	24	48
Veitingastaðir, gisting og mötuneyti	1	12	30	43
Alls	13	33	57	103

Fjöldi umsókna 2014 um starfsleyfi flokkuð eftir starfsemi og staðsetningu.

Einni umsókn var vísað frá þar sem aðstæður til matvæladreifingar voru ekki til staðar. Eitt starfsleyfi var afturkallað þar sem ekki var hægt að sinna lögbundnu eftirliti.

Þar sem matvæli eru á boðstólum á gististöðum er sú starfsemi flokkuð sem matvælafyrirtæki. Veitinga- og gististarfsemi ber jafnframt að afla rekstrarleyfis útgefnu af viðkomandi sýslumanni samkvæmt ákvæðum laga um veitingastaði, gististaði og skemmtanahald. Markmið þeirra laga er að tryggja allsherjarreglu í starfsemi veitinga- og gististaða og við skemmtanahald og stuðla að stöðugleika í rekstri, sem og að starfsemi falli að skipulagi viðkomandi sveitarfélags hverju sinni. Heilbrigðisnefnd er umsagnaraðili til sýslumanns vegna útgáfu rekstrarleyfis og í umsögn sinni ber nefndinni að gæta að samræmi við starfsleyfi, grenndaráhrifum starfseminnar, þ.m.t. hljóðvist og að starfsemin fullnægi kröfum laga um framleiðslu og dreifingu matvæla, sbr. lög um matvæli og sbr. lög um hollustuhætti og mengunarvarnir.

Á árinu bárust 25 beiðnir um umsagnir vegna rekstrarleyfa fyrir veitingastarfsemi og 13 beiðnir um umsagnir vegna tækifærisleyfa þar sem matvæli yrðu á boðstólum.

Kvartanir og ábendingar vegna matvæla voru alls 69 á árinu. Kvartað var vegna merkingu matvæla, þ.m.t. vegna vanmerkinga, 15 sinnum og vegna ólöglegra innihaldsefna í fæðubótarefnum 5 sinnum. Um slæma meðferð matvæla bárust 11 kvartanir. Þar falla undir kvartanir um að matvæli voru höfð á boðstólnum lengur en leyfilegt er eða eru skemmd við neyslu. Ábendingar um ónógt hreinlæti voru 17 og vegna hugsanlegra matarsýkinga 14 talsins. Kvartanir vegna aðskotahluta í matvælum voru 3. Aðrar kvartanir voru af margvíslegum ástæðum.

Á árinu voru tekin til örverugreininga 51 sýnishorn vegna eftirlits með matvöru á markaði. Auk þess voru 445 greiningar vegna hreinlætiseftirlitis í mötuneytum og veitingastöðum.

Fylgst er með neysluvatni til að afla upplýsinga um ástand þess með tilliti til efna-, eðlis- og örverufræðilegra þátta. Tekin voru á árinu 92 sýnishorn til mælinga í þeim tilgangi. Einnig voru tekin sýnishorn vegna heildarúttektar á efnasamsetningu neysluvatnsins. Sýnishornin eru tekin á mismundandi árstímum, bæði úr vatnsbólum og dreifkerfinu. Gæði neysluvatns í umdæminu er gott og styrkur allra efna er innan hámarksgilda reglugerðar nr. 536/2001, um neysluvatn.

Upplýsingar um niðurstöður mælinga er birtar á heimasíðu heilbrigðiseftirlitsins.

Fjöldi fyrirtækja sem sinna framleiðslu, geymslu eða dreifingu matvæla var í lok árs 567 á skrá. Áætlaður fjöldi eftirlitsferða í fyrirtæki sem framleiða eða dreifa matvöru voru í eftirlitsáætlun ársins 701. Skráðar eftirlitsferðir urðu alls 825. Eftirlitsferðir í fyrirtæki og stofnanir sem hættu rekstri á árinu eru ekki meðtaldar í þessum tölum en fjöldi eftirlitsferða í verslanir og mötuneyti vegna sérstakra verkefna eru meðtaldar.

	Framleiðsla, pökkun	Heildsala, flutningur	Stóreldhús	Smásala	Vatnsveitur	Annað	Alls
Eftirlitsstaðir og ferðir							
Fj. staða	36	59	309	113	7	43	567
Fj. heimsótttra staða	31	29	274	77	7	8	426
Fj. eftirlitsferða	70	40	474	164	66	11	825

Matvælaeftirlit; Fjöldi staða 31.12. 2014, áætlaður fjöldi eftirlitsferða og skráðar eftirlitsferðir.

Framkvæmdastjóri er í samstarfshópi heilbrigðiseftirlitssvæðanna og Matvælastofnunar um matvælaeftirlit. Í samstarfshópnum er rædd framkvæmd og skipulagning eftirlitsverkefna ásamt samræmingu matvælaeftirlits milli eftirlitssvæða. Hópurinn kom saman 6 sinnum á árinu.

Tekið var þátt í þjálfunarverkefninu örugg matvæli sem er samstarfsverkefni íslenskra og þýskra stjórnvalda. Tilgangur verkefnisins er að undirbúa íslensk stjórnvöld undir að framfylgja löggjöf um matvælaöryggi og neytendavernd sem hefur verið innleidd í gegnum EES-samninginn.

Það hefur verið markmið að taka virkan þátt í samræmdum eftirlitsverkefnum eftirlitssvæðanna og Matvælastofnunar. Slík samstarfsverkefni sem unnið var að á árinu voru:

- Norrænt eftirlitsverkefni um efni og hluti sem snerta matvæli.
- Eftirlitsverkefni Matvælastofnunar og heilbrigðiseftirlitssvæðana til að kanna tíðni salmonellu og campylobakter í erlendu alifuglakjöti. Niðurstöður verkefnisins má vænta síðar á árinu 2015.

Eftirlit vegna hollustuháttamála, tóbaksvarna og mengunarvarna fer einnig fram hjá matvælafyrirtækjum þar sem það á við. Í matvælaeftirliti er heimill aðgangur til skoðunar og eftirlits, þar á meðal töku sýna og myndatöku. Ákveðið hefur verið til að styrkja

matvælaeftirlitið með aðili að gagnagrunnskerfi Matvælastofnunar. Innleiðing á þeirri vinnu hófst á haustmánuðum. Jafnframt því er unnið að nýju áhættumati og eftirlitshandbók.

Hollustuhættir

Starfsleyfisumsóknir voru 59 samkvæmt ákvæðum hollustuháttareglugerðar.

Í sumum tilvikum er í starfsleyfi einnig vísað til annarra laga og reglugerða:

45 umsóknir voru fyrir nýja starfsemi.

11 umsóknir voru vegna endurnýjunar eða breytinga á rekstri.

3 umsóknir voru vegna tímabundinnar starfsemi.

Meðhöndlun og dreifing matvæla á sér stað í sumum fyrirtækjum sem flokkast hér s.s. í skólum, leikskólum, sjúkrahúsum, vistheimilum og félagsmiðstöðvum. Veitingastaðir og gististaðir sem þurfa að hafa starfsleyfi samkvæmt hollustuháttareglugerð og matvælalögum eru flokkaðir sem matvælafyrirtæki. Vegna kröfu um mengunarvarnabúnað við tannlæknastóla eru tannlæknastofur flokkaðar með starfsemi vegna mengunarvarna.

	Garðabær	Hafnarfjörður	Kópavogur	Alls
Gisti- og samkomustaðir	2	10	7	19
Snyrtistofur hvers konar	5	4	7	16
Heilbrigðis- og meðferðarstofnanir	3	2	5	10
Daggæsla, leikvellir, skólar, leikskólar, kennslustaðir		4	6	10
Íþróttastarfsemi og samkomuhald		1	3	4
Alls	10	21	28	59

Hollustuháttareglugerð; Fjöldi umsókna árið 2014 um starfsleyfi, flokkuð eftir starfsemi og staðsetningu.

Á árinu bárust 15 beiðnir um umsagnir samkvæmt ákvæðum laga um veitingastaði, gististaði og skemmtanahald nr. 85/2007 vegna rekstrarleyfa fyrir gististaði. Um er að ræða 3 hótél eða gistiheimili og 12 gististaði á einkaheimilum eða í orlofsíbúðum. Umsagnir voru veittar vegna 8 tækifærisleyfa vegna tónleikahalds og annarra skemmtana án veitingasölu. Nokkur fjöldi umsagna eru veittar á hverju ári vegna dansleikjahalds í íþróttahúsum en oftast fer þá veitingasala einnig þar fram. Sjá kafla um matvælaeftirlit vegna þessa.

Kvartanir vegna hollustuháttamála voru 133. Flestar eða 48 voru vegna dýrahalds eða flækingsdýra, svo sem katta, dúfna, kanína, hesta og fóðurgjafa til fugla o.þ.h. Kvartanir vegna íbúðarhúsnæðis reyndust 33 en fyrirsprungin vegna tengsla íbúðarhúsnæðis og heilsu hefur fjölgað undanfarin ár. Óþægindi vegna óþrifnaðar við rekstur fyrirtækja eða þjónustu leiddi til 17 kvartana. Kvartanir og ábendingar vegna meindýra voru 9. Auk þess eru almennar kvartanir 89 en þeim hefur fækkað verulega milli ára. Flestar í þeim flokki eru vegna sorps og úrgangs eða slæmrar umgengni um lóðir. Kvartanir vegna úrgangs eða slæmrar umgengni um lóðir verða oft tímafrekar í úrvinnslu og eru oft vegna starfsemi sem ekki er eftirlitsskyld eða vegna búsetu í húsnæði sem ætlað er til annarra nota. Kvartað var 28 sinnum vegna farartækja sem skilin voru eftir í misjöfnu ástandi á almannafæri og voru almenningi til ama. Veruleg fækkun hefur orðið í þessum kvartanaflokkum frá fyrri árum. Starfsmenn þjónustumiðstöðva sveitarfélaganna hafa jafnframt afskipti af nokkrum tugum bifreiða án númera. Slíkum afskiptum hefur fækkað verulega undanfarin misseri.

Kvartanir um óþægindi vegna kattahalds voru 37 á árinu og 171 köttur var vistaður tímabundið í kattageymslu. Kvartað er yfir lausagöngu, að óboðnir kettir komi inn með heimilisketti, læður gjóti undir illa frágengnum sólpöllum, kettir sem sjáist séu villikettir o.þ.h.

Um áramótin 2013-2014 voru á skrá 2344 hundar í umdæmi heilbrigðisnefndar en rétt er að hafa í huga að afskráningar berast oftast upp úr áramótum. Hlutfall eigenda sem sótt hafa

námskeið í hundauppeldi er nálægt 60% og 8 hundar eru notaðir til leitar- og björgunarstafa. Kvörtunum vegna hunda og hundahalds er haldið aðgreindum frá öðrum kvörtunum vegna dýrahalds og hollustuháttamála. Alls bárust 123 kvartanir vegna hunda á árinu. Aðal umkvörtunarefnið var eins og undanfarin ár um lausa hunda eða 53 tilviki. Til meðferðar á árinu komu 8 mál vegna ógnandi atferlis hunds gagnvart fólki eða dýrum.

Ný lög um velferð dýra tóku gildi í byrjun árs 2014. Forðagæsla og búfjárefirlit fluttist þá frá sveitarfélögunum en auknar skyldur varðandi hjálparskyldu, handsömunarskyldu og vörsluskyldu dýra kom í staðinn. Þau verkefni krefjast verulegs kostnaðar.

Á vegum Umhverfisstofnunar og heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga starfar vinnuhópur á sviði hollustuháttamála. Vinnuhópurinn undirbýr tillögur að samræmdum verklagsreglum, leiðbeiningum og starfsleyfisskilyrðum. Hópurinn kemur saman að jafnaði mánaðarlega fyrir utan sumarið og voru á árinu haldnir 10 fundir hjá hópnum. Vinnuhópurinn undirbjó framkvæmd eftirlitsverkefna varðandi samkomuhús og stöðu hollustuháttamála sem snúa að gestum innan dyra og utan svo og til öryggis vegna matvæladreifingar. Umhverfisstofnun vinnur samantekt úr niðurstöðum. Jafnframt fer starfshópurinn í árlega kynnisferð til samræmingar á framkvæmd eftirlits milli svæða.

Reglubundið eftirlit er með fyrirtækjum sem eru starfsleyfisskyld samkvæmt reglugerð um hollustuhætti nr. 941/2002. Auk þess er hollustuhátta eftirlit með skipum og daggæslu í heimahúsum í samvinnu við félagsmálayfirvöld. Vegna reglubundins hollustuháttaeftirlits er algengast að áætluð sé ein eftirlitsferð á ári eða eftirlitsferð annað hvert ár. Til sumra fyrirtækja eru þó áætlaðar fleiri ferðir og allt að fimm eftirlitsferðir til stórra sundstaða. Skráðar eftirlitsferðir urðu alls 188 samkvæmt eftirfarandi flokkun. Eftirlitsferðir í fyrirtæki og stofnanir sem hættu rekstri á árinu eru ekki meðtaldar. Áætlaður fjöldi eftirlitsferða í fyrirtæki sem eftirlitsskyld eru samkvæmt reglugerð um hollustuhætti að undanskildum veitingastöðum og tannlæknastofum var í eftirlitsáætlun ársins áætlaður 207.

	Fegrunar- og snyrtistarfsemi	Fræðsla-, íþróttir og menning	Heilbrigðisþjónusta	Alls
Fj. staða 31.12.2013	106	86	54	246
Fj. staða sem fengu eftirlit	58	58	18	134
Fj. eftirlitsferða	36	132	20	188

Hollustuháttafyrirgæðing

Fjöldi staða 31.12.2014. Áætlaður fjöldi eftirlitsferða og skráðar eftirlitsferðir.

Til fegrunar- og snyrtistarfsemi telst hársnyrting, snyrtistofur, ljósastofur, húðflúr og húðgötun. Gististaðir, veitingastaðir, skólar, sambýli og félagsaðstaða þar sem matvælum er dreift flokkast m.t.t. hollustuháttaeftirlits sem matvælafyrirtæki þó svo sinna þurfi þar ekki síður eftirliti samkvæmt ákvæðum reglugerðar um hollustuhætti. Tannlæknastofur eru flokkaðar í töflu vegna mengunarvarnaeftirlits.

Tóbaksvarnir

Tóbakssala fer yfirleitt fram í verslunum sem selja matvæli og í veitingahúsum. Ein sérvæslun er með tóbak. Endurnýjuð voru 17 leyfi til smásölu á tóbaki samkvæmt ákvæðum tóbaksvarnalaga og veitt eitt leyfi til dreifingaraðila. Þann 31.12.2014 voru smásölustaðir tóbaks alls 50 í umdæminu.

Stöðumatsskýrslur vegna tóbakseftirlits voru teknar saman í apríl og ágúst um niðurstöður úr eftirliti.

Umhverfiseftirlit

Alls 88 umsóknir um starfsleyfi voru til meðferðar, þar sem eftirlit byggist á ákvæðum í mengunarvarnareglugerðum. Í sumum tilvikum er í starfsleyfi einnig vísað til annarra laga og reglugerða:

44 umsóknir voru fyrir nýja starfsemi.

24 umsóknir voru vegna endurnýjunar, breytingar á starfsemi og endurskoðunar.

20 fyrir tímabundna starfsemi.

	Garðabær	Hafnarfjörður	Kópavogur	Alls
Bílgrein	2	11	15	28
Efnaiðnaður, prentun og framköllun	1	0	2	3
Kjötvinnsla o.þ.h.	0	3	0	3
Fiskvinnsla	0	4	0	4
Málmiðnaður og verkstæði	2	3	1	6
Trésmíðaverkstæði	1	6	3	10
Tannlæknastofur	0	3	1	4
Jarðefna, steinvinnsla og steypuframleiðsla	0	1	1	2
Skólp og úrgangur	0	2	0	2
Annað	1	1	4	6
Tímabundin starfsemi s.s. niðurrif húsa og brennur	4	7	9	20
Alls	11	41	36	88

Reglugerð um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun og reglugerð um varnir gegn olíumengun frá starfsemi í landi. Fjöldi umsókna um starfsleyfi flokkuð eftir starfsemi og staðsetningu 2014.

Umsögn var veitt til Umhverfis- og auðlindaráðuneyti um ósk Orkuveitu Reykjavíkur um undanþágu frá ákvæðum reglugerðar nr. 514/2010 um styrk brennisteinsvetnis í andrúmslofti. Lagst var gegn því að umbeðin undanþága yrði veitt þar sem m.a. varúðarsjónarmið íbúa og fleiri hagsmunaaðila aðliggjandi byggðar væri ekki gætt. Fimm umsagnir voru veittar um skipulagsmál til sveitarfélaganna og umsagnir voru veittar um umhverfismat til Skipulagsstofnunar vegna auðlindarnýtingar á neysluvatni í Heiðmörk.

Lóðahreinsun á einstökum lóðum og svæðum er stöðugt verkefni sem skilar oftast tímabundnum árangri. Fyrri reynsla hefur sýnt að slæm umgengni á athafnasvæðum hefur sterka tilhneigingu til að leita aftur í sama farið. Ástæður þessa hafa oft verið skýrðar með óljósri tilfinningu umráðaaðila fyrir ábyrgð sinni og hægagangi í uppbyggingu og frágangi atvinnusvæða.

Á undanförunum misserum hafa orðið breytingar á tilhögun sorphirðu frá almenningi. Íbúum er ætlað að flokka a.m.k. pappa og pappír og dregið hefur úr tíðni sorphirðuferða. Sorprettur eru ekki samþykktar í nýjum fjölþýlishúsum og staðsetning sorpláta á að vera aðgengileg sorphirðunni. Þessi þróun hefur ekki gengið hnökralaust. Í sumum tilfellum er ekki pláss í sorpklefum eða sorpskýlum. Ílát komast illa inn eða mjög þröngt er um aðgengi. Sorpgerði á lóðunum eru oft með lága veggj sem skýla illa og ásýnd frá íbúðum oft verulega til lýta.

Sveitarstjórnir og heilbrigðisnefndir skulu gera ráðstafanir til að koma í veg fyrir að gæði vatns sem tekið er til neyslu og vatns sem kann að verða tekið síðar sem neysluvatn geti hrakað eða spillst. Sveitarfélögin á höfuðborgarsvæðinu hafa staðið sameiginlega að ákvörðun verndarsvæða fyrir neysluvatn og setningu heilbrigðissamþykktar fyrir vatnsvernd. Hvert heilbrigðiseftirlitssvæði sér um reglubundið eftirlit innan sinnar lögsögu en sérstök framkvæmdastjórn sér um samræmingu eftirlits. Framkvæmdastjórn um vatnsvernd á höfuðborgarsvæðinu hélt 8 fundi á árinu 2014. Málefni endurskoðunar vatnsverndar var ávallt á dagskrá og fyrirferðamesta málefnið á árinu. Fundagerðir framkvæmdastjórnarinnar eru

teknar til umræðu og afgreiðslu á fundum heilbrigðisnefnda. Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu stjórna vinnu við endurskoðun á svæðisskipulagi vatnsverndar og hefur framkvæmdastjórn um vatnsvernd unnið að samningu nýrrar heilbrigðissamþykktar í samráði við heilbrigðisnefndirnar. Reiknað er með að ákvarðanir vegna þessara mála verði teknar á fyrri hluta árs 2015.

Í Bláfjöllum er aðal ákomusvæði úrkomu fyrir neysluvatnsöflun höfuðborgarsvæðisins. Heilbrigðisnefndir svæðisins hafa lagt áherslu á að mótuð verði samgöngustefna fyrir Bláfjallasvæðið. Í slíkri stefnu þarf að gæta sérstaklega að vatnsverndarhagsmunum. Jafnframt þarf að tryggja að farið verði í nauðsynlegar úrbætur áður en nokkrar framkvæmdir verði heimilaðar í Bláfjöllum, þ.m.t. á skíðasvæðum.

Umhverfissvöktun yfirborðsvatns vegna útivistar og verndunar náttúrulegra gæða var framhaldið á árinu. Umhverfi lækja og vatna hefur útivistargildi og því mikilvægt að grípa til aðgerða ef náttúrulegt ástand er að breytast til verri vegar. Jafnframt er nokkur hættu á að lækir og ár sem renna um þéttbýli mengist og sama gildir um vötn og tjarnir í og við byggð. Mengandi efni geta borist í yfirborðsvatn en ekki er síður hættu á mengun vegna laskaðra fráveitna eða rangtenginga. Í verstu tilvikum er slík mengun sýnileg og til ama en í öðrum tilvikum er hún ill sjáanleg en getur verið skaðleg. Mat heilbrigðisnefndar er að ástand er enn víða óviðunandi og halda verði áfram verkefnum við að finna og lagfæra rangtengingar. Niðurstöður mælinga gefa ekki ástæðu til að draga úr skipulegri vöktun.

Strendur eru vaktaðar til að fylgjast með hvort förgun skólps telst viðunandi. Niðurstöður úr vöktuninni eru birtar jafnóðum á heimasíðu heilbrigðiseftirlitsins.

Vatnatilskipun Evrópusambandsins var innleidd hér á landi með lögum nr. 36/2011 um stjórn vatnamála. Til stjórnar vatnamála teljast reglugerðir til varnar mengun vatns og grunnvatns, fráveitur og skólp og fleiri reglugerðir á sviði umhverfisverndar. Með stjórn vatnamála er komið á lögbundinni stjórnun og verndun vatns óháð stjórnsýslumörkum. Í lögum nær skilgreining á vatni yfir ár, stöðuvötn, árósa, sjávarlón, strandsjó, grunnvatn og jökla. Sem þátttakandi í þessu stjórnunarstarfi tekur heilbrigðisfulltrúi þátt í störfum vatnasvæðisnefndar á vatnasvæði 4 (suðvestur- og vesturland). Einn fundur var haldinn í vatnasvæðisnefndinni á árinu. Veitt hefur verið ítarleg umsögn um „frumtillögu að vöktunaráætlun“ sem nær til vöktunar á grunn- og yfirborðsvatni, þ.m.t. til strandsjávar. Áhersla var þar lögð á að vöktun umhverfis og kortlagning þess væri mikilvæg en verulega vantaði upp á að forsendur í vöktunaráætluninni væru nægjanlega skýrar og að þær hefðu verið kostnaðargreindar. Einnig var bent á að það stæði málinu fyrir þrífum að ríkið hefði nánast algjörlega hætt að fjármagna verkefnið.

Heilbrigðisnefndum ber að meta loftgæði, afla upplýsinga setja upp og reka mælistöðvar og tryggja að upplýsingar um loftgæði séu aðgengilegar almenningi. Á árinu voru þrjár loftgæðamælistöðvar í umdæminu sem nýttast í þessum tilgangi. Færanleg loftgæðamælistöð var í Lækjarbotnum fram í maímánuð. Síðan hefur sú mælistöð verið staðsett við Dalsmára í Kópavogi. Þar fara fram mælingar á styrk brennisteinsvetnis, brennisteinsdíoxíðs, köfnunarefnisoxíðum og svifryki í andrúmslofti og eru rauntímamælingar birtar á vef heilbrigðiseftirlitsins. Áður fóru sams konar mælingar fram í Lækjarbotnum. Á undanförunum árum hefur þessi færanlega mælistöð verið færð á milli staða og að jafnaði verið inni í íbúðahverfum. Þar sem mælistöðin er nú við Dalssmára er hún nær umferðargötu en oftast áður og gætir þess í mælingum. Það kemur fram í dægursveiflum í mælingum á köfnunarefni (NO_x) og í mælingum á ryki. Styrkur þess hefur í nýu skipti farið yfir 20 µg/m³ yfir sólarhring frá byrjun júní sl. sem kallar á frekari skoðun. Hæsta 10 mínútegildið fór í 300 µg/m³ en það á miðnætti á gamlárskvöld.

Mælingar hófust að Norðurhelli 2, í Hafnarfirði í lok árs 2013. Þær byggjast á ryksöfnun og fara sýnishornin síðan til frekari mælinga á rannsóknarstofur. Um rauntíma upplýsingar er því

ekki að ræða heldur eru mæliniðurstöður birtar eftir tímabilum. Mælingar sýna að loftborin mengunarefni eru ekki að berast í neinum mæli frá iðnaðarsvæðinu í Hellnahrauni yfir á athafnasvæðið við Norðurhelli. Loftgæðamælingarnar við Dalssmára í Kópavogi og Norðurhelli í Hafnarfirði eru reknar á kostnað og ábyrgð sveitarfélaganna.

Einnig er mælistöð á Hvaleyrarholti í Hafnarfirði, þar sem fara fram mælingar á vegum Umhverfisstofnunar og Rio Tinto Alcan með aðkomu Hafnarfjarðarbæjar. Þar er mældur styrkur brennisteinsvetnis, brennisteinsdíoxíðs, köfnunarefnisoxíða og svifryks í andrúmslofti. Rauntímamælingar eru birtar á vef heilbrigðiseftirlitsins Einnig er styrkur flúors í andrúmslofti mældur í vöktunarstöðinni á Hvaleyrarholti en tækni er ekki til að birta rauntímamælingar fyrir flúor. Landslag og staðhættir á mælistað hefur afgerandi áhrif á vindstefnur og því er eðlilegt að hafa veðurstöð á sýnatökustað. Engin veðurstöð er á Hvaleyrarholti sem skapar óvissu í túlkun gagna.

Náttúrufræðistofnun Íslands vann verkefni fyrir Hafnarfjarðarbæ um þungmálma og brennisteinn í tildurmosa við iðnaðarsvæði í Hellnahrauni. Verkefnið var unnið seinnihluta árs 2013 og skýrsla birt á fyrri hluta árs 2014. Niðurstöður sýndu að á rannsóknarsvæðinu eru tvær megin uppsprettur þungmálma. Annars vegar er álverið í Straumsvík sem losar arsen og nikkell auk brennisteins og hins vegar iðnaðarsvæðið í Hellnahrauni en þar er uppspretta nokkurra málma, einkum þó sinks og blýs.

Mat heilbrigðisnefndar er að niðurstöður gefa skýrt til kynna að á iðnaðarsvæðum sem þessu eigi ekki að fara fram matvælaframleiðsla eða föst búseta. Náttúrufræðistofnun birti síðan í haust á heimasíðu stofnunarinnar fréttatilkynningu um mosaskemmdir við iðnaðarsvæðið í Hellnahrauni í Hafnarfirði sem styrktu en þessa afstöðu.

Kvartanir sem skráðar eru sem mengun voru 84 og er sá flokkur nokkuð fjölbreytilegur. Fjórtán atvik eru skráð sem mengunaróhöpp, efnaslys eða minniháttar olíuóhöpp. Slökkvilið höfuðborgarsvæðisins sinnti einnig mengunarslysum og óhöppum til viðbótar sem ekki eru í þessum tölum.

Á vegum Umhverfisstofnunar og heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga er starfandi vinnuhópur á sviði umhverfisgæða. Heilbrigðiseftirlitið leggur til einn starfsmann í þann hóp. Haldnir voru 7 fundir á árinu en starfshópurinn fjallar um samræmingu mengunarvarnaeftirlits og umhverfisviðmiða. Unnið var þar að skýrslu úr eftirlitsverkefni fyrra árs með dýraeldi í lokuðum rýmum og að leiðbeiningum um fitugildir við fráveitukerfi. Hörð fita frá atvinnustarfsemi veldur víða miklum rekstrarvanda í lagnakerfum og hreinsivirkjum. Hafin er því vinna við að samræma kröfur um fituskiljur fyrir mismunandi starfsgreinar. Í framhaldi af fyrri vinnu í hópnum um endurskoðun reglugerðar um varnir gegn olíumengun frá starfsemi í landi tók heilbrigðisfulltrúi fyrir hönd heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga formlegt sæti í vinnuhópi ráðuneytis sem undirbýr endurskoðunar þeirrar reglugerðar.

Reglubundið mengunarvarnaeftirlit fer fram hjá fyrirtækjum sem eru starfsleyfisskyld samkvæmt reglugerð nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun og reglugerð nr. 786/1999 um mengunarvarnaeftirlit. Eftirlit byggir á ákvæðum ýmissa reglugerða, þ.m.t. er varðar meðferð og förgun úrgangs og spilliefna. Einnig á ákvæðum í starfsleyfum. Veruleg afskipti þarf jafnframt að hafa af svokallaðri „svartri atvinnustarfsemi“ eða óskilgreinanlegri jaðarstarfsemi sem reynt er að verja sem tómstundastarfsemi. Eftirlit og þvingunaraðgerðir geta orðið verulega kostnaðarsamar fyrir og vinnukrefjandi og kostnaðarsamar fyrir samfélagið.

Tíðni reglubundins eftirlits til fyrirtækja í þessum flokki er að jafnaði ein eftirlitsferð á ári eða eftirlit annað hvert ár. Áætlaðar voru að lágmarki 340 eftirlitsferðir á árinu en skráðar eftirlitsferðir urðu 330 þegar eftirlitsferðir í fyrirtæki og stofnanir sem hættu rekstri á árinu eru ekki meðtaldar.

	Málm- og bílgrein	Efna- og tímberið	Fóður-og matvæli	Jarðefna- vinnsla	Úrgangs- mál	Annað*	Samtals
Fj. staða	317	140	62	10	22	10	561
Fj. sem fékk eftirlit	112	81	41	3	12	6	255
Fj. eftirlitsferða	145	87	70	7	19	8	330

Mengunarvarnaeftirlit Fjöldi staða 31.12.2014 og skráðar eftirlitsferðir *Annað er s.s. geymslur og íþróttasvæði.

Fjármál

Kostnaði er haldið aðgreindum vegna heilbrigðis- og mengunarvarnaeftirlits annars vegar og eftirlits með hundahaldi hins vegar. Í fjárhagsáætlun var gert ráð fyrir að sértekjur nemi sem næst 70% af rekstrarkostnaði við heilbrigðis- og mengunarvarnaeftirlit og að um 30% kostnaðar yrði mætt með beinu framlagi af sveitarfélögunum. Í sértekjum eru allar tekjur s.s. vegna þjónustuverkefna, eftirlitsgjalda, starfsleyfigjalda, vottorða o.þ.h. Allur kostnaður vegna eftirlits með hundahaldi á að greiðast af sértekjum. Í niðurstöðutölum rekstrarreiknings árið 2014 eru sértekjur vegna heilbrigðis- og mengunarvarnaeftirlits kr. 65.422.720 eða 72% af rekstrarkostnaði. Kostnaður vegna eftirlits með hundahaldi var á árinu kr. 22.932.350 og tekjur kr. 21.649.258.

Í meðfylgjandi töflu eru samburðartölur árána 2010 til 2014, án fjármagnsliða, vegna heilbrigðis- og mengunarvarnaeftirlits. Íbúatölur eru sömu og við uppgjör ársreiknings og miðast við upphaf árs.

Samanburður á fjölda fyrirtækja í árslok, ársverkum, heildarkostnaði, kostnaði pr. íbúa, kostnaði pr. fyrirtæki og kostnaði pr. stöðugildi árin 2010 til 2014 á verðlagi hvers árs.

Ár	Íbúafjöldi.	Fyrirtæki og stofnanir (starfsleyfissskyld)	Ársverk	Heildar kostnaður kr.	Kostnaður pr. íbúa kr.	Kostnaður pr. fyrirtæki kr.	Kostnaður pr. ársverk kr.
2014	73845	1400	8	91.009.577	1232	65.007	11.376.197
2013	72406	1483	8	89.862.829	1241	60.595	11.232.854
2012	71393	1413	7,6	84.554.428	1184	59.840	11.125.583
2011	69436	1383	7,6	75.877.902	1093	54.865	9.983.934
2010	68702	1403	6,5	71.508.057	1041	50.968	11.001.240

Í meðfylgjandi töflu eru samanburðartölur árána 2010 til 2014, án fjárhagsliða, vegna eftirlits með hundahaldi.

Samanburður á fjölda skráðra hunda í árslok, ársverk, heildarkostnaði, kostnaði pr. íbúa, kostnaði pr. hund og kostnaði pr. stöðugildi árin 2010 – 2014 á verðlagi hvers árs.

Ár	Íbúafjöldi	Fjöldi hunda	Ársverk	Heildar kostnaður kr.	Kostnaður pr. íbúa kr.	Kostnaður pr. hund kr.	Kostnaður pr. ársverk kr.
2014	73845	2344	1,5	22.932.350	311	9.783	15.288.233
2013	72406	2380	1,5	22.017.675	304	10.804	14.678.450
2012	71393	2269	1,5	22.724.577	318	10.015	15.149.718
2011	69436	2295	1,5	21.884.270	315	9536	14.589.513
2010	68702	2183	1,5	19.521.442	284	8942	13.014.285

30. mars 2014

Guðmundur H. Einarsson